

מה ראתה שפחה שיחזקאל לא ראה

מים ראשונים: כבר הקדשנו דף של מדרשים לנושא זה בדברינו [זה אלי ואנוהו – מה ראתה שפחה על הים](#) בפרשה זו בשנה האחרת. והגיעה כעת שעת הפיוט. נעטר את הפיוט בהערות שוליים אשר יזכירו בקצרה את המקורות במדרשים.

מהו שְׁפָחָה שְׁפָחָה על הים
שְׁמִיחֵזְקָאל הַנְּבִיא נִסְתֵּר וְנִעְלָם?
מה הַמַּחְזֵה הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא
שְׁלֵעָבָד וְשְׁפָחָה
שְׁזָה עֲתָה
יִצְאוּ לְגֵאָה
נִגְלָה וְנִרְאָה,
וּמִבֶּן בּוֹזֵי וּבֶן אֲמוֹץ
בְּמַחְזוֹת הַנְּבִיאָה כִּי תַחֲפֹץ
נִגְלָל, נִסְתָּם וְנִתְפָּסָה?¹

סוּס וְרוֹכְבּוֹ רָמָה בָּיָם –
"כִּי גָאָה גָאָה" – מַעַל כָּלָם
כָּל זֹאת רָאוּ עֲבָד וְשְׁפָחָה
וּפְתָחוּ וְעָנוּ בְּשִׁירָה וְשִׁמְחָה.²

"זֶה אֱלֹהֵי וְאֲנֹהוּ"
הַחֹתָה הַשְּׁפָחָה בְּאֶצְבָּעָה
הִנֵּה מְקוֹמוֹ, כָּאֵן הִרְיָהוּ
לִפְנֵי נֹאָה לֹמֵר שִׁירָה.³

"תְּבִיאָמוּ וְתִטְעֵמוּ ... מְכוֹן לְשִׁבְתְּדָךְ"
כְּעֵלֶם הַחֲפֹץ לְקַח לוֹ אִשָּׁה
כְּבָנֵי נְעוּרִים
בִּינּוֹת לְכְרוּבִים⁴
יִמְהַר יְחִישׁ, לְפָה הַשְּׁעָה

¹ הכוונה כמובן, למדרש מכילתא הידוע (בשלח - מס' דשירה בשלח פרשה ג): "זה אלי - ר' אליעזר אומר: מנין אתה אומר שראתה שפחה על הים מה שלא ראו ישעיה ויחזקאל? שנאמר: וביד הנביאים אדמה (הושע יב יב) וכתוב: נפתחו השמים ואראה מראות אלהים" (יחזקאל א א).

² ראה שמות רבה כג יג: "אשירה לה' כי גאה גאה - הכל מתגאין זה על זה ... והקב"ה מתגאה על הכל. אמר ר' אבין: ד' מיני גאים נבראו בעולם: גאה שבבריות אדם, גאה שבעופות נשר, גאה שבבהמות שור, גאה שבחיות ארי. וכולן נטלו מלכות ונתנה להם גדולה והם קבועים תחת המרכבה של הקב"ה שנאמר (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם, ופני אריה ופני שור ופני נשר. וכל כך למה? כדי שלא יתגאו בעולם וידעו שיש מלכות שמים עליהם, וע"ז נאמר (קהלת ה) כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם, הוי: כי גאה גאה". יחזקאל ראה את המרכבה ואת ארבעת הדמויות החקוקות בכסא הכבוד (ראה יחזקאל פרק א). השפחה ראתה את "גאה גאה" - את מי שמעל המרכבה ומעל כסא הכבוד. אך כאן אפשר גם לדרוש בשבחו של יחזקאל, שכידוע מרבה להשתמש בביטוי "בן אדם" ומתאר את דמות האדם הנבטת מכיסא הכבוד במעשה מרכבה (פרק א). ראה תנחומא (בובר) אמור סימן ה: "אמר לו הקב"ה: גבריא אל, אל תעשה! יש בהן בני אדם שעושים תשובה וצדקה אלו עם אלו, שנאמר: וירא לכרובים תבנית יד אדם (יחזקאל י ח). ועוד יותר במדרש ילקוט שמעוני יחזקאל רמז שלז: "וידי אדם מתחת כנפיהם - א"ר כהנא משום רבי ישמעאל בר' יוסי ורבנן אמרי משום ר' יהודה נשיאה: זה ידיו של הקב"ה שפרושות תחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מפני מדת הדין".

³ ראה שמות רבה כג טו: "החיות הנושאות את הכסא אינן מכירות את הדמות, ובשעה שמגיע זמן לומר שירה הן אומרות: באיזה מקום הוא? אין אנו יודעות, אם כאן הוא, אם במקום אחר הוא, אלא בכל מקום שהוא: ברוך כבוד ה' ממקומו! ועולי הים היה כל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר: זה אלי ואנוהו!" שוב יש כאן השוואה עקיפה עם יחזקאל שמתנבא על החיות הנושאות את הכיסא ואילו השפחה רואה את היושב על הכיסא.

⁴ ראה סוכה כה ע"ב שהכרובים היו כפני נערים. ואם נחבר את הגמרא ביומא נד ע"א: "ראו חיבתכם לפני המקום כחיבת זכר ונקבה", הרי שהכרובים היו זכר ונקבה, נער ונערה. ראה דברינו [מעשה הכרובים](#) בפרשת תרומה.

"יש בך מדעת קונד" 5.

זאת אף זאת ראתה השפחה
 "פוננו ידיד" – בית הבחירה
 מקדש של מטה היא צפחה
 מכון אל מקדש שלמעלה
 מקדש דשכינתא. 6

עת נערמו מים ונצבו כמו ג
 קראה השפחה וננה לה ההד:
 "ה' מלוך לעולם ועד"
 האם החמצה השעה?
 האם הרחיקה העת? 7

ומה ראה יחזקאל?
 ומה לא ראה?

במה חסרה נבואתו
 ונפגם חזונו
 ממראות עבד ופשחה? 8

קפאו תהומות, נצבו כמו גד נוזלים
 ויצאו מים מתוקים מתוך מלוחים
 עשרה נסים
 שנים עשר גזרים

5 ראה הסיפור החביב במסכת כתובות סב ע"ב: על בנו של רבי שהשתדך עם בתו של ר' יוסי בן זמרא והסכימו (המחותנים) ביניהם שילך ללמוד תורה שנים עשרה שנה ואח"כ יעמיד חופה. אבל בשעת האירוסין, העבירו את הנערה לפני החתן וכשראה אותה אמר: יהיו אלה בבקשה רק שש שנים. עברה לפניו פעם נוספת, אמר: אולי קודם אכנס ואח"כ אלך ללמוד תורה. והיה מתבייש מאביו. אבל ר' יהודה הנשיא שיבח אותו ואמר לו: דעת קונן יש בך, שאתה נוהג כדרך שנהג הקב"ה. שמעיקרו של דבר הייתה הכוונה להקים את המקדש בארץ ישראל: "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך ... מקדש ה' כוננו ידיד" ואח"כ הקדים את מעשה המשכן עוד בהיותם במדבר: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". השפחה ראתה את המטרה הסופית והתעלמה מפסל מיכה שעבר איתם בים (שמות רבה מא א) שהוא שגרם לחטא העגל שבעקבותיו, לדעת כמה מהראשונים, הוקדם ציווי המשכן. ראה דברינו [תביאמו ותטעמו](#) שבביעי של פסח שבת שירה.

6 ראה מסכת שמחות פרק א הלכה א: "כך התחיל הקב"ה לברוא את העולם מאבן שתיה ומקדש הקדשים ... וברא בית המקדש למעלה בשמים, ובית המקדש למטה בארץ, זה לעומת זה, שנאמר: תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכוון לשבתך. אל תקרי מכוון, אלא מכוון לשבתך - זה כנגד זה". ונקטנו לשון מקדש דשכינתא במקום מקדש של מעלה בשביל החרוז.

7 מדרשים רבים מהללים ומשבחים את המלכת ה' על ים סוף ורואים בפסוק זה יסוד למלכויות וקבלת המצוות. ראה פסיקתא דרב כהנא פסקא ב: "א"ר אבין: למלך שהיה לו פורפירה והיה מצוה את עבדו ואומר לו: נערו קפלו תן דעתך עליו. אמר לו: אדוני המלך, מכל פורפורין שיש לך אין אתה מצויני אלא על זה! אמר לו: מפני שאותה לבשתי בשעה שמלכתי תחילה. כך אמר משה לפני הקב"ה: ריבון העולמים, משבעים אומות העולם איתנטיות שיש לך בעולמך, אין אתה מצוני אלא על ישראל, דכתיב: ואל בני ישראל תאמר, ואל בני ישראל תדבר, אמור אל בני ישראל, דבר אל בני ישראל, צו את בני ישראל, ואתה תצוה את בני ישראל, כי תשא את ראש בני ישראל. אמר לו: מפני שהמליכוני על הים ואמרו "י ימלוך לעולם ועד (שמות טו יח)". לעומתם, בא ר' יוסי הגלילי ומנסה למתוח ביקורת. ראה מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מס' דשירה פרשה י: "ר' יוסי הגלילי אומר: אילו אמרו ישראל על הים: ה' מלך לעולם ועד, לא היתה אומה ולשון שולטת בהן לעולם. אלא אמרו: ה' ימלוך לעולם ועד - לעתיד לבא. על עמך צאן מרעיתך זרע אברהם אוהבך בני יחידך יצחק עדת יעקב בנך בכורך גפן שהסעתה ממצרים וכנה אשר נטעה ימינך. ה' ימלוך לעולם ועד. מפני מה? כי בא סוס פרעה ברכבו ופרשיו בים וישב ה' עליהם וגו' ". אך נראה מתוספת המדרש שבאה לאחר דבריו של ר' יוסי הגלילי: "על עמך צאן מרעיתך זרע אברהם אוהבך בני יחידך יצחק עדת יעקב בנך בכורך גפן שהסעתה ממצרים וכנה אשר נטעה ימינך. ה' ימלוך לעולם ועד", שאין גוף המדרש מסכים עם גישתו הביקורתית של ר' יוסי הגלילי. ראה שוב פסיקתא הנ"ל וכן שיר השירים רבה ב, מסכת ראש השנה לב ע"ב ועוד.

8 פתחנו בבן אמוץ (ישעיהו) ובן בוזי (יחזקאל) והתמקדנו בסופו של דבר רק ביחזקאל (וגם אותו לא מיצינו) מקוצר זמן ויריעה. לא חסרה כידוע גם ביקורת על ישעיהו. ראה שיר השירים רבה (וילנא) פרשה א: "אל תראוני שאני שחרורת" - כך אמרה כנסת ישראל לנביאים: אל תראוני בשחררותי. אין לך שמח בבני יותר ממשה, ועל ידי שאמר (במדבר כ) שמעו נא המורים, נגזר עליו שלא יכנס לארץ. אין לך שמח בבני יותר מישעיהו, ועל ידי שאמר (ישעיהו ו) ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב, אמר לו הקב"ה: ישעיה! בנפשך את רשאי לומר: כי איש טמא שפתים אנכי (ישעיהו ו) - ניחא. שמא: ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב? אתמהא! תא חמי מה כתיב תמו: ויעף אלי אחד מן השרפים ובידו רצפה, אמר רב שמואל: רצפה - רוץ פה. רצוף פה למי שאמר דלטוריא על בני". השפחה רואה את השחור והשחרוריות, גם את הכעור, בשחרו של עם היוצא לפדות, כדבר נאה ויפה. הנביאים מוציגים כדבר מנוגד ומתנגד לשחור. ראה שיר השירים רבה (וילנא) פרשה א: "אם בשחורים שהיו שלי כך אני נאוה, בנביאים שלי על אחת כמה וכמה". ועל השאלה מה נפגם בחזונו של יחזקאל, להלן בהמשך הפיוט.

לְשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבָטִים

כָּל אֵלֶּה רָאוּ עֶבֶד וְשָׁפְחָה בְּמִרְאוֹת הַפְּלָאִים.⁹

חִזְתָּה הַשְּׁפָחָה בְּמִרְאוֹת הָאֵל,

קִיר וּמַחְבַּת בְּרִזָּל רָאָה יַחְזָקָא

נֶצְבִּים בֵּין הָאֵל לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל

סוֹלְלָה וְדִיָּק, אוֹת וּמִצּוֹר מְשָׁמִים

כָּרִים וּמַחְנוֹת, עֵטִים סָבִיב וְרוֹשְׁלִים.¹⁰

כִּיּוֹנָה בְּחַגְוֵי הַסֵּלַע, חֶרְדָּה הַשְּׁפָחָה

טְפָחָה צָעָקָה לְתִשׁוּעָה עִם כָּל הָעֵדָה¹¹

יוֹנִים הוֹמוֹת בְּמִנוֹסֶתָּ רָאָה יַחְזָקָא

פְּלִיטוֹת תּוֹעוֹת וְאַבּוּדוֹת מִחֶרֶב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.¹²

וְעוֹד זֹו רָאָתָה שְׁפָחָה: עִם זֹו קִנִּיתָ

כְּנִיתָ וְכוֹנְנָתָ, כְּאֶשֶׁר עוֹלָם בְּנִיתָ¹³

וְיַחְזָקָא רָאָה אֵת סִמְלַת הַקְּנָאָה

כְּאִשָּׁה סוֹטָה הַמְסַלֶּקֶת אֵת אִישָׁהּ.¹⁴

⁹ ראה מדרש מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דויהי פרשה ד: "עשרה נסים נעשו לישראל על הים. נבקע הים ונעשה כמין כיפה ... נחלק לשנים עשר גזרים ... נעשה הים יבשה ... נעשה כמין טיט ... נעשה פירורין פירורין ... נעשה סלעים סלעים ... נעשה גזרים גזרים ... נעשה ערימות, שנאמר: וברוח אפיק נערמו מים, נעשו כמו נד, שנאמר: נצבו כמו נד נזולים. הוציא להם זיכרי מים מתוקים מתוך מלוחים, שנאמר: ויוצא נזולים מסלע ויורד כנהרות מים (תהלים עח ז). הקפיא להם את הים משני חלקים ונעשה כמין בולוס של זכוכית, שנאמר: קפאו תהומות בלב ים". ראה דברינו [נצבו קפאו](#) בשביעי של פסח.

¹⁰ ראה תחילת פרק ד ביחזקאל: "וְאָתָה בֵּן אָדָם קַח לְךָ לֶבְנָה וְנִתְתָּה אוֹתָהּ לְפָנֶיךָ וְחָקוּת עֲלֶיהָ עִיר אֶת יְרוּשָׁלַם: וְנִתְתָּה עֲלֶיהָ מִצּוֹר וּבְנִיתָ עֲלֶיהָ דִיָּק וְשָׁפְחָתָ עֲלֶיהָ סִלְלָה וְנִתְתָּה עֲלֶיהָ מַחְנוֹת וְשִׁים עֲלֶיהָ כָּרִים סָבִיב: וְאָתָה קַח לְךָ מַחְבַּת בְּרִזָּל וְנִתְתָּה אוֹתָהּ קִיר בְּרִזָּל בֵּינָךְ וּבֵין הָעִיר וְהַכִּנִּיתָ אֵת פְּנֵיךָ אֵלֶיהָ וְהִיתָה בְּמִצּוֹר וְצִרְתָּ עֲלֶיהָ אוֹת הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל". וראה מסכת ברכות לב ע"ב: "אמר רבי אלעזר: מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים, שנאמר: ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל בינך ובין העיר (יחזקאל ד א)". לעומתם ראה פירושו הפיוטי של אלשיך על ההכנות למתן תורה, שמות יט: "כי הנה עם בני ישראל נמנה לפניו יתברך אל אב ובנו אשר נפשו קשורה בנפשו. וכל עוד שאין דבר מפריד בין שניהם, פה אל פה ידברו ולא יספו. ויהי היום, ויבנה קיר ברזל בין זה לזה, ולא יכול הבן לשמוע את קול אביו מדבר אליו. וירבו הימים, ועצם כח הבן, ויסתור את הקיר ההוא ויפילהו ארצה, מיד נתראו פנים. וקרא זה אל זה ואמר אמרי נועם דודיהם וחשקתם כי רבה מאד".

¹¹ ראה דברינו [יונתי בחגווי הסלע](#) בשיר השירים (שבת המועד פסח) ושם הבאנו בין השאר את מדרש שיר השירים רבה פרשה ב, וילגא סימן ב, דונסקי סימן ל: "תני דבי ר' ישמעאל: בשעה שיצאו ישראל ממצרים למה היו דומין? ליונה שברחה מפני הנץ, ונכנסה לנזיק הסלע ומצאה שם הנחש מקנן, ונכנסה לפנים ולא היתה יכולה להיכנס שעדיין הנחש מקנן. תחזור לאחורה לא תהי יכולה שהנץ עומד בחוץ. מה עשתה היונה? התחילה צווחת ומטפחת באגפיה כדי שישמע לה בעל השוכך ויבוא ויצילה. כך היו ישראל דומים על הים, לירד לים לא היו יכולין, שעדיין לא נקרע להם הים. לחזור לאחוריהם לא היו יכולין שכבר פרעה הקריב, מה עשו? וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'".

¹² ראה הפסוקים מיחזקאל פרק ז יד-טז: "תִּקְעוּ בְּתַקוּעַ וְהָכִין הַלֵּל וְאִין הַלֵּךְ לְמַלְחָמָה כִּי חֲרוֹנִי אֶל כָּל הַמוֹנֵה: הַחֲרִב בְּחוּץ וְהִדְבֵּר וְהִרְעֵב מְבִית אֶשֶׁר בְּשָׂדֵה בְּחֶרֶב יָמוֹת וְאֶשֶׁר בְּעִיר וְרָעַב וְדָבָר יִאֲכָלוּ: וּפְלִטוּ פְּלִיטִיהֶם וְהָיוּ אֶל הַהָרִים כִּיּוֹנֵי הַגְּאִיּוֹת כָּלֵם הַמּוֹת אִישׁ בְּצוֹנוֹ". היונים כסמל לפליטים. אך יש גם נחמה. ראה מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דויהי פרשה ה: " ... הקב"ה אינו כן, אלא במה שהוא מכה הוא מרפא ... כשהגלה הקב"ה את ישראל לא הגלם אלא בעבים, שנאמר: איכה יעיב באפו ה' את בת ציון (איכה ב א) וכשהוא מכנסן אינו מכנסן אלא בעבים, שנאמר: מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם (ישעיה ס ח). וכשפזרן לא פזרן אלא כיונים שנאמר: ופלטו פליטיהם והיו אל ההרים כיוני הגאיות כלם הומות איש בעונו (יחזקאל ז טז), וכשמחזירן אינו מחזירן אלא כיונים שנאמר: וכיונים אל ארובותיהם". אך דא עקא שפסוקי הגלות (העבים והיונים) הם של יחזקאל והשיבה והחזרה הם מישעיהו!

¹³ מדרשים רבים יש לנו על כך שעם ישראל הוא אחד מארבעה או חמישה קניינים שהקב"ה קנה בעולמו: תורה, שמים וארץ, אברהם, ישראל ויתם המקדש. ראה מסכת אבות פרק ו משנה י, גמרא פסחים פז ע"ב, מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דשירה פרשה ט ועוד. ובמסכת ברכות דף ד עמוד א למדנו: "עד יעבור עמך ה' עד יעבור עמך עם זו קניית; עד יעבר עמך ה' - זו ביאה ראשונה, עד יעבור עם זו קניית - זו ביאה שניה; מכאן אמרו חכמים: ראויים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון, אלא שגרים החטא". אולי ראתה השפחה גם את עליית בית שני, אבל לא את החטא שגרים.

¹⁴ ראה יחזקאל ח ג: "וַיִּשְׁלַח תְּבַנִּיתָ יָד וַיִּקְחֵנִי בְּצִיצַת רֹאשִׁי וַתִּשָּׂא אוֹתִי רוּחַ בֵּין הָאָרְץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וַתְּבֵא אוֹתִי יְרוּשָׁלַם בְּמִרְאוֹת אֵלֶיהֶם אֶל פֶּתַח שַׁעַר הַפְּנִימִית הַפּוֹנֶה צְפוֹנָה אֶשֶׁר שָׁם מוֹשֵׁב סִמְלַת הַקְּנָאָה הַמְּקַנָּה". ובאו על פסוק זה דברי מדרש ויקרא רבה ז ו: "כנגע נראה לי בבית - זו טינופת ע"ז ... זה צלמו של מנשה. זהו שכתוב: והנה מצפון לשער המזבח סמל הקנאה הזה בביאה (יחזקאל ח ח) מהו וביאה? אמר רבי אחא: ביא, ביא! התושב מפנה לבעל הבית! ... (ישעיה כח) כי קצר המצע מהשתרע - אין המטה יכולה לקבל אשה ובעלה וריעה כאחת". וראה עוד במדרש במדבר רבה ט, פרשת סוטה: "וקנא את אשתו - זה היה בימי יחזקאל שהיו ישראל עובדי עבודה זרה וקנא להם הקב"ה, שנאמר: ויאמר אלי בן אדם שא נא עיניך דרך צפונה ואשא עיני דרך צפונה והנה מצפון לשער המזבח סמל הקנאה הזה בביאה (יחזקאל ח ח) מהו וביאה? אמר רבי אחא: ביא, ביא! התושב מפנה לבעל הבית! ... (ישעיה כח) כי קצר המצע מהשתרע - אין המטה יכולה לקבל אשה ובעלה וריעה כאחת". וראה עוד במדרש במדבר רבה ט, פרשת סוטה: "וקנא את אשתו - זה היה בימי יחזקאל שהיו ישראל עובדי עבודה זרה וקנא להם הקב"ה, שנאמר: ויאמר אלי בן אדם שא נא עיניך דרך צפונה ואשא עיני דרך צפונה והנה מצפון לשער המזבח סמל הקנאה הזה בביאה". והעמיד את האשה לפני ה' - שהוכיחם יחזקאל על זאת להשיבם להקב"ה ולא הועיל". אך בדברים רבה דברים רבה ב כ משמע שיחזקאל אשם בעקיפין בפסל מנשה: "למה עשה צלם של ד' פנים? כנגד ד' חיות שהן סובלות כסאו של הקב"ה".

וְשָׁנִיָּהֶם רָאוּ אֶת הַסְּפִיר.
 זוֹ אֶת לְבַנֵּת הַסְּפִיר כְּעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר
 וְזֶה אֶת אֶבֶן הַסְּפִיר, שְׁחֻשָּׁךְ מִמֶּנָּה תֵּאָר.¹⁵
 "תְּבִיאֲמוּ וְתִטְעֲמוּ בְּהַר נֹחַלְתְּךָ"
 שְׁמַעַה הַשְּׁפָחָה וּבַה' בְּטָחָה :
 שְׁיַבֵּת צִיּוֹן רְאשׁוֹנָה וְשָׁנִיָּה
 גַּם אֶחָרוֹנָה רְאֵתָה,
 שְׁיַבֵּת הָעַם וְשְׁיַבֵּת הַשְּׁכִינָה.
 וְשְׁמַעַה שִׁירַת הַלַּיְל שֶׁל אֲבוֹת וּבָנִים
 עַת עָלוּ מִמְּצוּלוֹת מַיִם זְדוּנִים
 וּבָנִים כְּאֲבוֹתָם
 עַת שָׁבוּ לְגִבּוֹלָם
 אֶחָיִשְׁנָה בְּעֵתָם
 וְעִנְתָּה לָהֶם הַשְּׁפָחָה בְּקוֹל רוּעַד :
 "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד"¹⁶

שבת שלום

ושנה טובה לאילנות¹⁶

מחלקי המים

¹⁵ ראה ירושלמי מסכת סוכה פרק ד הלכה ג: "אמר ר' מיישה: בבבל כתיב [יחזקאל א כו] כמראה אבן ספיר ובמצרים כתיב [שם כד י] כמעשה לבנת הספיר. ללמדך שכשם שהאבן קשה מן הלבנה, כך שיעבודה של בבל היה קשה משיעבודה של מצרים. תני בר קפרא: עד שלא נגאלו ישראל ממצרים היתה רשומה ברקיע משנגאלו עוד לא נראית ברקיע. מה טעמא וכעצם השמים לטוהר". וחשך תואר הוא מאיכה ד ח: "חשך משחור תאָרם".

¹⁶ ט"ו בשבט חל ברוב שנים בסמיכות לפרשת בשלח, שבת שירה. ראה ספרי דברים פסקא רג: "כי האדם עץ השדה, מלמד שחיייו של אדם אינם אלא מן האילן". וראה עוד בראשית רבה כו ו: "כי האדם עץ השדה מה האדם נותן דין וחשבון אף עצים נותנין דין וחשבון". שירת האילנות כשירת האדם (ירושלמי חגיגה פרק ב הלכה א בדרשה על מעשה מרכבה של ר' אלעזר בן ערך ורבן יוחנן בן זכאי). כאן דווקא נוכל לתת שבח ליחזקאל, עליו מתחנו קצת ביקורת, על שהמחיש את הקץ המגולה בתפארת התחדשות צמחיית ארץ ישראל ועציה. וכלשון הגמרא במסכת סנהדרין צח א: "אמר רבי אבא: אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר: ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל (יחזקאל לו ח)". ט"ו בשבט בארץ ישראל המתחדשת הוא זיכרון טוב לנבואת הקץ המגולה של יחזקאל.